

गोताञ्जलि-संस्कृतम्

(विश्वकवि-रवान्द्रनाथविरचित गाताञ्जले निर्वाचित गोनिकानां संस्कृतकवितानुवाद)

अध्यापक श्रीकामिनौकुमार अधिकारी
विरचितम्

शिल्पर-रवीन्द्र शतवार्षिकोत्सव-समिति प्रकाशितम्
स्मारकम्

—प्रातिष्ठानम्—
श्रीचिन्मय अधिकारी
शिलचर, (राङ्गीरखार्ध)
भासास ।

प्रथम सस्करणम्—१९६१ खृष्टाब्द

[सार्धस्वरूपम्]



[सर्वस्वार्थे ग्रन्थरुना मरुधितम्]

मुद्राकर — श्रीउपेन्द्रनाथ राय
मिराचहर प्रेसत
२७६, कलेन रा, कलिकाता-६

PREFACE

I have great pleasure in presenting to my readers the Sanskrit version of some selected songs from Tagore's Gitanjali, the book which had already been translated and published in various other languages of the world

For long, I felt the necessity of a Sanskrit rendering of this great work of Rabindranath and this feeling induced me to take up the task in 1957. The first song in my translation was presented before some of the distinguished scholars and lovers of Sanskrit in our country for ascertaining the necessity of the work to be done by me. I am very glad to say that my work evoked encouraging response from all of them amongst whom were such personalities as Dr S Radhakrishnan, Vice President of India, Shri C Rajagopalachari, former Governor General of India, Dr Suniti Kumar Chatterji Emeritus Professor, Calcutta University, and Chairman Legislative Council, West Bengal, Shri Sriprakasa, Governor of Bombay, Dr K N Katju, Ex Minister, Indian Union New Delhi, Shri K M Munshi, Governor, Utter Pradesh, Principal B N. Shastri M A, Gauhati Shri Jivesvar Sarma M A, Vedanta tirtha Secretary, Assam Govt Sanskrit Board, Shri Hemendra Prosad Ghosh and Shri Chapala Kanta Bhattacharya M P, prominent journalists of Calcutta. I feel happy that my translation presented here has been highly appreciated by the great Sanskrit scholars in my country amongst whom a special mention may be made of Dr Gurinath Shastri, Principal Sanskrit College, Calcutta. These inspired me against heavy odds to proceed further in completing my intended work of translating the Gitanjali songs suitable for prayer into Sanskrit verses and to publish them on the occasion of the centenary of the great poet.

On the eve of sending this work of mine to the press, I recall the interest taken in publication of my work by Shri B Dowerah M A, I A S, Deputy Commissioner, Cachar, Shrimati Jyotsna Chanda M L A, Shri N C Syam Advocate, Prof Debabrata Dutta, M A and Shri Amit Kumar Nag, Journalist, Silchar

I must express my sincere gratitude to the Tagore centenary Celebration Committee, Silchar, for undertaking the task of bringing out this volume as Silchar's Tagore centenary tribute. But for their kind financial assistance this volume would not have seen the light of the day in print.

A word about the transcription of the original Bengali verses in Nagari letters, —

I have not been consistent in this matter. Bengali pronunciation of Sanskrit words is peculiar, because it follows a number of *Prakrit* habits. Thus, for example, the three sibilants श, ष, स are all pronounced as श when they stand alone. We do not make any difference between च and ज and we pronounce both as 'b' (य). In my transcription I have always written च for ज, even in Sanskrit words. Then I did not change च to ज. In Bengali, at the beginning of words च is always pronounced as ज, both in Sanskrit and native words. A consistent system of transcription of Bengali into Nagari letters is still a great want, and I trust my readers will pardon this absence of system in my book, where there is actually no universally-followed system.

कवि-मङ्गलम्

शान्त काव्यबधू, उद्या-सुमधुरा बालमीकित प्राक्तनात्
 सस्कारादनुवेदनेन जनिता च्छन्दोमयी भारती ।
 यां लब्ध्वा कविशीर्षतामुपगत सद्य कृतार्थो मुनी
 रभ्य रामकथामृत शुभयुत कृत्वा चिर निर्वृत ॥१
 व्यास सत्यवतीसुतो विरचयन् काव्यामृत भारत
 यां मत्वा प्रयत सता बहुमत स्थान गत शाश्वतम् ।
 जाह्नव मूढधियो निहत्य कृपया काव्यधिय या ददौ
 नाम्ना 'कालि' पद धिताय सुतरां पुत्रीकृताय स्वयम् ॥२
 राष्ट्रीं सगमनीं नयप्रणयिणीं चेतश्चमत्कारिणीं
 कृत्वा काव्यकथां यशोऽभुज्जरवि र्यत्स्नेहेहतो भारवि ।
 यत् स्मृत्योत्तर रामनृत्तमधुर श्रीकण्ठ-वण्डार्पित
 भास स्वप्नमय उकाव्यमवरोद् यत् प्रीतिक्रिधाक्षरम् ।
 धोहर्षो मधुमत्पद्मानुसरणादत्येति सर्वापद
 दण्डी लब्धवर कवित्वमुखरो विज्ञातवाप्याकर ।
 कोत्तिभर्तृहरे जयोऽस्ति जपदेवत्येति यस्या कृपा
 माये सर्वगुणा वसन्ति-वचन यस्या महिच्छ' फलम् ॥४
 भट्टे हृदयकथा विशेषवचनान्मुग्धास्ति कादम्बरी
 सुत्प्रेष्यारतया वसन्तपूतना स्वर्णायते शूद्रकात् ।
 विष्णु शर्मकचि नय प्रणयात् स्वर्गे च लोके धृत
 यस्या मालुरिमे भवन्ति सुतका सा गौ कथ तिष्ठति ॥५
 भिन्ने भिन्नगुण उकाव्यरचनं स्थानानुरूप सती
 दृष्टा भावमयी एचिन्तितमन त्तिन्नेव तूष्णीं स्थिता ।
 पुत्र सर्वगुण कवित्वधारण म्याद्रुस्थमाकाङ्क्षती
 प्राप्तैकतम रवीन्द्रजननी प्रशोन्ज्वल भारतम् ॥६

यत्कृपालेशसम्पर्कात् पद्मलङ्घितं पर्वतं
अन्धोऽपि सत्पथं परयन् तस्मै श्रीगुरवे नमः ।

शब्दानामनुवादनं भवति वै शक्त्या तदर्थान्वितं
रागाणामिह तत् कथं नु भविता तस्मिन् प्रयासः कुतः ।
तद्वत्तैः कुसुमै रथो कविगुरावेप प्रणामाञ्जलि-
विद्वांसो गुणलेशमात्रसुखिनः सम्पूर्यतां स्वैर्गुणैः ॥

[१]

शीर्षं मे तव पादसक्त-रजसां

नीचैः प्रभो धारय ।

सर्वं गर्वचर्यं ममाहमिति हे

नेत्राम्बुभिः प्लावय ॥१

मानं दापयितुं निजाय नियतं

मानं निजं हारये ।

आत्मान परिवारयन्निह सदा

भ्राम्यन् त्रिये केवलम् ॥२

नाहं यत् करवाणि हे निजकृतैः

स्त्रीयं प्रचारं खलु ।

तत् पूर्णं तव मानसं विजयतां

हे नाथ मे जीवने ॥३

शान्तिं ते चरमां तवैव परमां

कान्तिं धिया कामये ।

गोपायन्निभृतं ममत्वमिह मे

प्रोत्तिष्ठ हृत्पङ्कजात् ॥४

सुष्ठु कृतं मे सुष्ठु कृतं मे
 सुष्ठु कृतं मम निर्दय ।
 इत्थं हृदि मम तीव्रं दहनं
 ज्वालय हे त्वं ज्वालय ॥१

धूप एष मे नोचेद्गधो
 वितरति गन्धं नहि सः ।
 दीप एष मे यदि नहि दीपित
 आलोकं कुरुते नो ॥२

यदा हि चित्तं मूढं तिष्ठति
 व्याहतिनिचयं तर्हि ।
 स्पर्शस्त्वदीय इतीह मन्ये
 तवानुकम्पितेति ॥३

मूढस्तमसा व्रीडाच्छन्नो
 द्रष्टुं त्वामिह नेशे ।
 वज्राहतमिव ज्वालय मे त्वं
 सर्वं तामस-पुञ्जम् ॥४

त्वायस्व हे मामिति मे न याञ्जा
 तदस्तु मे यद् विपदो न मे भीः ।
 सन्तापदुःखे वद वा न सान्त्वं
 तदस्तु यद् दुःखमहं जयेयम् ॥१

सहायकं मे यदि नागतं स्यात्
 स्वीयं बलं मास्मगमत् क्षयान्तं ।
 संसारहानि यदि बध्ना वा
 नात्मक्षयं तत्र विचिन्तयानि ॥२

त्वायस्व हे मां नियतं विपद्भ्रमो
 नैतन्ममास्ते खलु याचनीयम् ।
 शक्ति र्ममास्तामिह तादृशार्था
 सर्वापदो निस्तरणोचिता या ॥३

भारस्व मे त्वं लघुतां विधाय
 शान्तिं प्रदद्या अथवा नवैतत् ।
 भारं यथा वोढुमहं क्षमेऽत्र
 शक्ति र्ममास्तां खलु तादृशार्था ॥४

सौभाग्य-सूर्योदयमौद्ध्य नम्रः
पश्याम्यहं यत् सुमुखं तवैव ।
दुःखस्य रात्रगामपि वञ्चितार्थो
निःसंशयान्त स्वयि तद्विधः स्याम् ॥५

पूजा समाप्ति न गतास्ति या मे
 जानाम्यहं सा न गता ब्रह्माशम् ।
 पुष्पाख्यहो यान्यविकाशितानि
 शीर्णान्यधस्तात् पतितानि सन्ति ॥१

स्रोतस्वती या हि मरुप्रविष्टा
 धाराहता सापि सदास्ति मन्ये ।
 अद्यापि यज्जीवन-पृष्ठतोऽस्ति
 जाने तदप्यस्ति मृषा न जातम् ॥२

यन्नागतं मे यदनाहतं मे
 त्वद्वीण-तन्त्रां धनतीश तन्मे ।
 जाने सदा तन्नहि हारितं मे
 जाने सदा तन्नहि हारितं मे ॥३

शक्तिस्तथा मे न हि विद्यते सा
 प्रेम्नस्तव स्याद् वहनोचिता या ।
 संसारमध्ये महदन्तरं नौ
 रक्षस्यतस्त्वं कृपया तवैव ॥१

दुःखैः परिच्छेद्य सुखेन कापि
 वित्तैः कदाचिज्जनतः कदा वा ।
 मानैरशेषीकृतमन्तरं नौ
 रक्षस्यतस्त्वं कृपया तवैव ॥२

प्रच्छादनैरन्तरितात्ममूर्त्तिं
 राभासतो भासि कदा कदा च ।
 कृष्णाभ्रमध्यादिव सूर्यरश्मिः
 संलक्ष्यसे त्वं मृदुरेखयैव ॥३

शक्तिं प्रभो त्वं प्रददासि यस्मै
 वोढुं तव प्रेमधनं जगत्याम् ।
 कृत्स्नं पिधानं कृपयैव तस्य
 निम्नोचयस्यादित एकदैव ॥४

गोपायनं सन्ननि वित्तलेशं
नो रक्षसि त्वं हि जनस्य तस्य ।
निष्किञ्चनत्वं प्रविधाय शश्वत्
निःशेषतस्तं पथिकं करोषि ॥५

लज्जा तथा मानमथापमानं
हेतु भयस्यापि न विद्यतेऽस्य ।
एकस्त्वमेवास्य तदा समस्तं
सर्वं जगद् व्याप्य सदा त्वमेव ॥६

साम्मुख्यमेत्य स्थितिरीदृशार्था
ग्राणा धृता स्त्वय्येव पूर्णतां गताः ।
एवं दयां प्राप्य तवातिलिप्सु
राप्तुं हृदि त्वां त्यजतीतराशाः ॥७

मानसकुसुमं सुविकाशय मे
 मानस-पुर-सुख-शायिन्
 कुरु निर्मलमपि भास्वरतरमपि
 कुरु सुन्दरतर-मपि हे ॥१

कुरु नियतोन्मुख-निर्भयमङ्गल
 निःसंशयितमतन्द्रम् ।
 युक्तं कुरु मां सर्वजनैरिह
 मोचय खलु भवबन्धम् ॥२

सञ्चारय हे कर्मणि निखिले
 च्छन्दस्तवैव शान्तम्
 चरण-कमलयो श्रित्तं मम हे
 कुरुतामपि निःस्पन्दम् ॥३

कुरुतां नन्दितमतिशयनन्दित-
 मानन्दितमिह मां हे
 मानसकुसुमं सुविकाशय मे
 मानस-पुर-सुप्रिय हे ॥४

प्राणै मे कृत्तनिष्क्रयैरपि सदा
 काङ्क्षे सुखानां बहु
 सर्वत्रैव हि वञ्चितं त्वमिह मां
 कृत्वा सदा रत्तसि ।

काठिन्यं नहि तत् कृपार्थमिति हे
 मन्ये प्रुवार्थं प्रभो
 सौभाग्यं बहु सञ्चितं हि तदिदं
 प्रत्येभ्यहं प्रत्यहम् ॥१

दत्तं मे सुबहु त्वयैव कृपया
 याञ्जां विनापि सदा
 ज्योतिः प्राणमनो नभश्च विमलं
 नास्त्यन्ततो विस्तरात् ।

तद्दानस्य दिनं दिनं सुमहतो
 योग्यं करोष्येव मां
 संरक्षन्ति-वासनोग्रसनात्
 शश्वन्महासङ्कटात् ॥२

पन्थानं तव विस्मरन् क्वचिदहे
विन्दन् स्मृतिं कापि वा
गच्छाम्येप खलु त्वदीय-पथधृक्
लक्ष्ये मदीये त्वयि ।

निःस्नेहस्त्वमितोऽपयासि नियतं
नायासि नेत्रान्ततो
जानाम्येतदपि त्वदीयक महो
दीनानुकम्पाकृतम् ॥३

प्रत्याख्यानमिदं पुनः पुनरहे
मन्ये कृपां त्वत्कृतां
त्वातुं मामविराम-संशयहतं
द्वैधान्मनः सङ्कटात् ।

सङ्कीर्णं मम जीवनञ्च यदिदं
पूर्णं विधायैव तत्
शुद्धं त्वन्मिलनोचितं कृतमहो
नेतुं तवैवात्मनि ॥४

अतिथिः कोऽयं द्वारमुपेतः

प्राणानां मे शरदि

आनन्दगीतमुद्गाहि हृदय

गीतमानन्दं गाहि ॥१

सुनील-नभसो नीरव-वचनं

शिशिर-स्निग्धाकुलता

त्वदीय-वीणा-यन्त्र-तन्त्रीषु

सर्वं भवतु घनितं ॥२

शस्यक्षेत्रे गीतैर्मधुरैः

समस्वरं भव युक्तं ।

विसृज्यतां ते सङ्गीत-राग-

ममल-नदी-जल-धारैः ॥३

य इह समेत्य ह तस्य मुखेन्दुं

निरीक्ष रे सुखमुच्चैः ।

द्वारं मुक्त्वा वहिरागत्यच

तमेव समनुव्रज रे ॥४

दुःखैर्दुर्वचनापमानजनितै
 राहन्यमानो यदा
 जाने तत्र हृदा न मेऽस्ति किमपि
 द्रव्यं विहातुं ततः ।

धुल्यन्ते वसतो ममास्ति क इह
 स्वस्त्यासनायाग्रहो
 निःसङ्कोचमतिः प्रसादमिह ते
 संप्रार्थयाम्यन्वहम् ॥१

लोकाः साध्विति वादिनो मयि यदा
 सौख्ये वसामि भृशं
 तत्राप्येतदहो स्मरामि यदितो
 बह्वस्ति मिथ्याश्रयम् ।

मिथ्यालङ्कृतिभूषितं कृतमिदं
 मूर्ध्ना बहाम्यत्र हे
 सान्निध्यं तव मंश्रयामि यदसौ
 कालो मया नाप्यते ॥२

सान्त-प्रसरे हे महानन्त
 वादयति स्वरसभरम्
 अतोऽस्ति मयि ते प्रकाश इह खलु
 मधुरं मधुरं मधुरम् ॥१

वर्णैर्गन्धैर्गीतैर्बहुधा
 स्वच्छन्दं तव रूपम्
 अरूप मम हं विभाति हृदये
 विलास-लीला-रम्यम् ॥२

त्वयात्र सह मे जाते मिलने
 मुक्तं भवति ह सर्वं ।
 विश्वपयोधिश्चञ्चलायते
 तरङ्ग-लीलयानिशम् ॥३

आलोकस्तव कलङ्क-रहितो
 मयीह लभते कायां
 नेत्रजलैर्मम भवति स विधुरः
 सुन्दरतर इह नितराम् ॥४

अज्ञाताः शतशः कृताः परिचिताः

दत्ताः शतैराश्रयाः

दूरस्था निकटीकृताः पर इति

ख्याताः कृता आतरः ।

त्यक्त्वा सन्न पुरातनं भयमहो

किं मे भवेत् कुत्र वा

सन्तं त्वां खलु विस्मरामि यदहो

नूत्नेत्वपि प्राक्तनम् ॥१

एतस्मिन् जननेऽथवान्य-भुवने

यत्रास्मि नेयो यदा

शश्वज्जन्मभृतश्चिरं विदित हे

सर्वं मम ज्ञापयेः ।

विज्ञातेऽत्र भवत्यथो नहि परो

विघ्नं भयं कुत्रचित्

सर्वेषां मिलन विधातुरनिशं

रूपं दिदृक्षे तव ॥२

धृत्वा नवं नवरूप-विशेषम्
 एहि मम त्वं हृदयोद्देशम् ।
 वरुणैर्गन्धैर्गीतैः स्पष्टम्
 एहि ममाङ्गैः पुलक-स्पष्टम् ॥१

एहि हृदयपुरममृतानन्दं
 सुग्ध-निमीलितनयनद्वन्द्वम् ।
 एहि सुनिर्मल उज्ज्वलकान्त
 एहि सुन्दर स्निग्ध प्रशान्त ॥२

एहि गृहीत्वा विचित्ररूपं
 दुःखे सुखे मम हृदये स्वसुखं ।
 एहि सततमिह सर्वोच्छ्वासे
 कर्मणि सकले कृतावशेषे ॥३

अद्यापि तन्नहि मया कृतमस्ति गीतं
 गातुं यदत्रभुवने समुपागतोऽस्मि ।
 अद्यापि केवलमहो स्वरसाधनैव
 गानाय चित्तमुदितं भवतीति मातृम् ॥१

अद्यापि नो स इह मे समुदेति रागो
 वाणी न सा समुदिता शुभरूपवद्वा ।
 गीताय मानसमिह स्थिरतां न वेत्ति
 पुष्पं न तद् विकशितं पवनः प्रवाति ॥२

दृष्टं न तस्य वदनं वचनं श्रुतं नो
 मातृं पदध्वनिरसौ श्रुत एव साक्षात् ।
 द्वारस्य मे निकटतः स इतः प्रयाति
 सर्वं तदासनकृतौ क्षपितं दिनं मे ॥३

प्रज्ज्वालिता न हि गृहे मम दीपवर्ति
 स्तस्यारतिः कथमहो निलये मम स्यात् ।
 आप्तुं तमेव सुचिरं धृतचित्त आसे
 नाद्यापि स प्रियतमः समवाप्त आस्ते ॥४

पार्श्वमुपेत्य समुपाविशत् स
 तदपि न जागृत्तिरासीत् ।
 रे हतभाग्य कासौ निद्रा
 त्वामनुविश्य तदासीत् ॥१

नीरव-रात्रौ समागमत् सः
 करकमलाश्रित-वीणः ।
 स्वप्न-विमोहे गभीररागं
 संवाद्य प्रतियातः ॥२

जाग्रत् पश्यामि मलय-समीरणा
 उन्मादयति ह विश्वं ।
 गन्धस्तस्य हि वहति समन्ताद्
 ध्वान्तमापूर्य सर्वम् ॥३

अकारणं मेऽजायत रजनौ
 नाविन्दत निकटस्थं ।
 कथमरे तस्य माला-स्पर्शो
 नालगदिह हृदये मे ॥४

आभासमानं मम जीवने यत्
 प्रभातदीप्त्या न गतं प्रकाशम् ।
 शेषेण गीतेन हि जीवनस्य
 तुभ्यं तदद्य प्रददानि देव ॥१

वाणी निवन्धं न तदाप वद्धुं
 गीतं तथा साधयितुं स्वरैश्च ।
 तूष्णीमहो तन्नवमोहनत्रि
 तस्थौ सखे विश्वसदामलह्यम् ॥२

आनन्दगीतमुदितं सर्वत

उदारकरुण-ध्वनितं ।

कदा तु तन्मे हृदय-पुरे स्यात्

सुगम्भीरेण रणितम् ॥१

अनिले सलिले नभसि ज्योतिषि,

सर्वत्र स्यात् प्रीतिः ।

हृदि संसदि मे कदा सुसज्जं

सर्वमेतद् वसतीति ॥२

नयनोन्मूलन-मात्रं प्राणाः

कदा प्रहृष्टाः सन्ति ।

येन पथाहं यामि यदैव हि

सन्तोषयामि सर्वम् ॥३

अस्ति भवानिति सत्यं जनने

सहजं मम च कदा स्यात् ।

कर्मणि सकले तवैव नाम

स्वयमेव स्याद् ध्वनितम् ॥४

सिंहासनस्यासनतः समेपि
 द्वारस्य पार्श्वे विजनालये मे ।
 गीतं विविक्तस्य यदा ममात्मन्
 कर्णं गतं ते सम्युपैपि तर्हि ॥१

संसच्चदीया बहुगीतधन्या
 तत्ताप्यनेका गुणिनो वसन्ति ।
 गुणैर्विहीनस्य ममाद्य गीतं
 प्रेम्ना तवास्ति ध्वनितं ततैतत् ॥२

कश्चित् स्वरोऽद्य खलु विश्वतानैः
 संवादितो यः करुणाभिधेयः ।
 मालां समादाय तदावतीर्य
 द्वारस्य पार्श्वे विजने मम त्वम् ॥३

संसद् यदा स्यादवसान-लम्भा
 गेयं तदा मे किमु शेषगेयम् ।
 मन्ये तदाहं विनिरुद्ध-कण्ठ
 ईक्षे मुखं केवलमीक्ष एव ॥१

नाद्यापि लम्भं स्वरसन्ततं यत्
 तन्मे किमु स्याद् ध्वनितं कदापि ।
 प्रेम-व्यथादीप्त-सुवर्ण-तानैः
 सान्ध्यं नभश्छादितमेव नु स्यात् ॥२

एतावता या स्वर-साधना मे
 नक्तन्दिवं स्वीयमनोनिवेशात् ।
 भाग्याद् यदि स्यान्मम साधना सा
 याता समाप्तिं मम जीवनेऽस्मिन् ॥३

वाणीं ममैतज्जननस्य पूर्णां
 पद्मं यथा मानस-सागरस्य ।
 शेषाब्धिमुद्दिश्य समुत्सृजे तां
 धारामनुसृत्य हि विश्वगीतेः ॥४

विच्छेद्य वृन्तान्नय मां सुशीघ्रं
 धृत्यां पतामीति सदा भयं मे ।
 पुष्पं किमेतत्तव हार-मध्ये
 स्थानं लभेतेति कुतः प्रजाने ॥१

भाग्यात्तथाप्यस्तु जनस्य तस्य
 स्पर्शाहितिस्ते करपङ्कजस्य ।
 विच्छिन्नवृन्तं कुरु मां सुशीघ्रं
 नो मे विलम्बं सहतेऽन्तरात्मा ॥२

आयुः कदा मे परिशेषितं स्याद्
 अन्धं तमस्तत् समुपैति कर्हि ।
 पूजाक्षरं ते व्यतिहाप्यते वा
 निर्लक्षितं तन्नियतं विशङ्के ॥३

रूपं विचित्रं विभृतं यदस्य
 सुघ्राण-पूर्णांमृतरूपमेव ।
 सेवाधिकारे तव युज्यतां तद्
 विच्छेद्यतां हे सुदिने ममैव ॥४

शुष्कं यदा स्यान्मम जीवनं हे
 आगम्यतां तत्र कृपा-प्रवाहैः ।
 निःशेष-माधुर्यरसं यदा स्याद्
 एह्ये हि गौतेन सुधारसेन ॥१

गर्जनमुखं कर्म यदातिरंहः
 सर्वा दिशश्छादयति स्वशक्त्या ।
 तूष्णीं तदा त्वं हृदये मदीये
 शान्तं पदं ते कृपया कुरुष्व ॥२

दैन्यं गतं मे कृपणं मनो यद्
 एकान्तमाश्रित्य यदा हि शेते ।
 मुक्ता तदा द्वारमुदार नाथ
 राज्ञः समारोहकृतं ममेहि ॥३

तूष्णा यदाजस्रतया रजोभि
 रन्धीकृतं मां छलयत्यबोधम् ।
 शुद्धातिनिद्र त्वमुदेहि तर्हि
 रौद्रेण तेजः-परिमण्डलेन ॥४

जननि तव पदाब्जं स्निग्धकास्त्ययशीलम्
 अरुण-किरणरूपैर्दृष्टमास्ते मयाद्य ।
 मरणहरणवाणी मातरेपा त्वदीया
 गगन-भवनमन्तर्व्याप्य तूष्णीमुदेति ॥१

सकल-भुवनतस्त्वां नौमि मातः सदाहं
 नियत-निखिलकृत्ये सन्नतोऽस्मि तवात्त ।
 तनुधन-हृदयानि तुभ्यमापादयेऽहं
 जननि तव सपर्या पावनैः भक्तिधूपैः ॥२

तुभ्यं मे नयनद्वयं निरलसं
 जागर्ति नित्यं प्रभो
 पन्थानं तव पश्यतो नयनयो
 नैपीत्यपि स्वस्तये ।

भिक्षार्थं हृदयं रजःसु निपतद्
 द्वारि त्वदीयां दयां
 हा हा नाथ मम त्वमेव कृपया
 देहीति संयाचते ॥१

याञ्छा मे विहता भवत्यचिरतं
 नाभोमि ते दर्शनं
 तत्राप्यन्तरिदं ममात्र लभते
 सौख्यं तवाकारणम् ।

अद्यास्मिन् भुवने मनः सुखमहो
 लोका निजार्थाः कति
 याता अग्रगतिं सहार्थरहित
 स्वामेव पश्याम्यहम् ॥२

सर्वत्रयं सुधां विभर्ति वसुधा
श्यामायमानाकुला
स्रद्धीप्तां कुरुतेऽनुरागजनितं
संक्रन्दितं नित्यशः ।

नाप्नोमि प्रिय दर्शनं यदिह ते
दुःखार्दितं मे मनः
नित्यं चित्तसुखे तथापि रमते
कामं प्रकामे त्वयि ॥३

पश्यामस्ते जगति विरहं
 सर्वतो राजमानं
 धृत्वा रूपं विविधमिह तत्
 कानने भूधरे च ।

पारावारे भगनपरिधौ
 सञ्जितं सर्वरात्रं
 नक्षत्रान्ते स्तिमित-नयनै-
 नीरवेणैव सन्तम् ॥१

पत्ने पत्नेऽविरत-पतित-
 श्रावणस्य प्रवर्षैः
 संवाद्योच्चै विरहमिह ते
 राजमानं समन्तात् ।

प्रत्येकस्मिन्निह निलयन्तो-
 ऽत्यर्थ-संवेदनार्तं
 गाढं गाढं विरहमिह ते
 गूढरूपप्रकाशम् ॥२

आशावन्धे च मकलकृतौ
राजमानं ममस्तं
सङ्गीतान्तःस्परज-सुधया
प्रेम्नि दुःखेऽथ मौख्ये ।

हृद्यन्त मे भवदतिशयं
जीवनं व्याप्य सर्वम्
औदामीन्यं सुवहु दधतं
व्यापितं सर्वचिन्तम् ॥३

किं यूयं शृणुयाद्धि युग्मजनितं

ध्वन्युद्गतं तस्य हे

यो नामानुपदं समेति नितराम्

अभ्येति चाभ्येति च ।

कालान्तं कति वा गतं शतमथो

रात्रिन्दिघं वा कति

सर्वं कालमसौ समेति सुतराम्

अभ्येति चाभ्येति च ॥१

गीतं यद् यदहं यदैव हि मनः-

क्षिप्तो यथा गीतवान्

सर्वस्मात् स्मरतः स एव नितराम्

एतीति संध्वन्यते ।

कालेनोच्यता कदा वनपथे-

नेति ध्रितः फाल्गुनं

कर्हि श्रावणतामसेऽपि रथगो

भेषस्य सोऽभ्येति च ॥२

दुःखान्ते पुनरप्यशेषगुणिते

दुःखे कदापि द्रुतं

तस्यैवाङ्घ्रि युगध्वनिः स्वहृदये

नित्यं समाकर्यते ।

सौख्यं किञ्चिदपि क्व चापि यदि वा

लब्धं भवेत् कर्हिचित्

तत्र स्पर्शनिधिं स एव लगयन्

नित्यं समागच्छति ॥३॥

गर्गान्नेव कदा गृणामि भवतो
 नामामृतं चित्तदृक्
 किंस्विन्मे मुखत स्त्वदीयकमिदं
 नामामृतं शोभतं ।

सर्वेभ्यो नियतं यदोपहसितं
 विन्दे तदा तर्कये
 किंस्विन्मे मुखत स्त्वदीयकमिदं
 नामामृतं शोभते ॥१

दूरान्तं भवतो वसामि यदिदं
 ज्ञातं ममास्तां सदा
 शङ्का मे तव नामगानविनय-
 च्छद्मात्मनो ज्ञापनात् ।

मिथ्याहङ्कृतिक्लमपात् प्रतिपदं
 रक्षस्व मां स्नेहतः
 सर्वेषां सत्तु दृष्टितः सुनिभृतं
 लिग्धेन्नर्णं रक्ष मां ॥२

पूजार्थं यदि वा दयार्थकमथो
मानं मया नाप्यतां
स्थानं मे भगवन् विधेहि यदहे
योग्यं विचारे तव ।

संरक्षस्व ह मामहङ्कृतिमदान्
मिथ्याभिमानात्मकात्
धृत्यां नित्यकृतापराध-निवहे
स्थित्वा सदा प्रार्थये ॥३

वङ्गभाषायां गीताञ्जलेर्मूलगीतिकाः
[देवनागराक्षरैः]

आमार माथा नत करे दाओ हे तोमार

चरणधूलार तले ।

सकल अहंकार हे आमार

हुवाओ चोखेर जले ।

निजेरे करिते गौरव दान

निजेरे केवलइ करि अपमान,

आपनारे शुधु घेरिया घेरिया

घुरे मरि पले पले ।

सकल अहंकार हे आमार

हुवाओ चोखेर जले ।

आमारे ना येन करि प्रचार

आमार आपन काजे—

तोमारि इच्छा करो हे पूर्ण

आमार जीवन माझे ।

याचि हे तोमार चरम शान्ति,

पराने तोमार परम कान्ति,

आमारे आडाल करिया दोंडाओ

हृदयपद्मदले ।

सकल अहंकार हे आमार

हुवाओ चोखेर जले ।

एइ करेछ मालो, निठुर,
 एइ करेछ मालो ।

एमनि करे हृदये मोर
 तीव्र दहन ज्वालो ।

आमार ए धूप ना पोड़ाले
 गन्ध किछुइ नाहि दाले,
 आमार ए दीप ना ज्वालाले
 देय ना किछुइ आलो ।

यखन थाके अचेतने
 ए चित्त आमार
 आघात से ये परश तव
 सेइ तो पुरस्कार ।

अन्धकारे मोहे लाजे
 चोसे तोमाय देखि ना ये,
 बसने तोलो आगुन करे
 आमार यत कालो ।

बिपदे मोरे रक्षा करी

ए नहे मोर प्रार्थना,

बिपदे आमि ना येन करि भय ।

दुःखतापे व्यथित चिते

नाइ वा दिले सान्त्वना,

दुःखे येन करिते पारि जय ।

सहाय मोर ना यदि जुटे

निजेर बल ना येन दुटे,

संसारते घटिले क्षति

लमिले शुधु बन्धना

निजेर मने ना येन मानि क्षय ।

आमारे तुमि करिबे त्राण

ए नहे मोर प्रार्थना,

तरिते पारि शक्ति येन रय ।

आमार भार लाघव करि

नाइ वा दिले सान्त्वना,

बहिते पारि एमनि येन हय ।

नम्रशारे सुखेरे दिने

तोमारि मुख लइय चिने,

दुखेरे राते निदिल धरा

येदिन करे बन्धना

तोमारि येन ना करि संशय ।

जौधने यत पूजा

हल ना सारा,

जानि हे जानि, ताओ

हय नि हारा ।

ये फुल ना फुटिते

भरेछे धरणीते,

ये नदी मरुपथे

हारालो धारा,

जानि हे जानि ताओ

हय नि हारा ।

जौधने आजओ याहा

रयेछे पिछे,

जानि हे जानि, ताओ

हय नि मिछे ।

आमार अनागत

आमार अनाहत

तोमार वीणातारे

वाजिछे तारा—

जानि हे जानि, ताओ

हय नि हारा ।

तोमार प्रेम ये बइते पारि
 एमन साध्य नाइ ।
 ए संसारे तोमार आमार
 माभखानेते ताई
 कृपा करे रेखेछ, नाथ,
 अनेक व्यवधान—
 दुःखसुखेर अनेक बेड़ा
 धनजनमान ।
 आड़ाल थेके क्षणे क्षणे
 आमासे दाओ देखा—
 फालो मेघेर फाँ के फाँ के
 रधिर मृदु रेखा ।

शक्ति यारे दाओ बहिते
 असीम प्रेमेर मार
 एकेबारे सकल पर्दा
 घुचाये दाओ तार ।
 ना राख तार घरेर आड़ाल,
 ना राख तार धन,
 पये एने निःशेषे ताय
 कर अकिञ्चन ।

ना थाके तार मान अपमान,
 लज्जाशरम भय—
 एकला तुमि समस्त तार
 विश्वमुधनमय ।
 एमन करे मुखोमुखि
 सामने तोमार थाका,
 केशलमात्र तोमाते प्राण
 पूण करे राखा,
 ए दया ये पेयेछे तार
 लोभेर सौमा नाइ—
 सकल लोभ से सरिये फेले
 तोमाय दिते ठाँइ ।

अन्तर मम विकशित करो

अन्तरतर हे ।

निर्मल करो, उज्ज्वल करो,

सुन्दर करो हे ।

जाग्रत करो उद्यत करो,

निर्मथ करो हे ।

मद्गल करो, निरलस निःसंशय करो हे ।

अन्तर मम विकशित करो,

अन्तरतर हे ।

युक्त करो हे सधार सङ्ग,

मुक्त करो हे बन्ध,

सञ्चार करो सकल कर्म

शान्त तोमार छन्द ।

। चरणपद्मे मम चित्त निःस्पन्दित करो हे,

नन्दित करो, नन्दित करो,

नन्दित करो हे ।

अन्तर मम विकशित करो,

अन्तरतर हे ।

आमि बहु वासनाय प्राणपणे चाइ,
वधित करे बाँचाले मोरे ।

ए कृपा कठोर सधित मोर
जौवन मरे ।

ना चाहिते मोरे या करेछ दान,
आकाश आलोक तनु मन प्राण,
दिने दिने तुमि नितेछ आमाय
से महादानेरइ योग्य करे
अति-इच्छार संकट हते
बाँचाये मोरे ।

आमि करनो वा भुलि, काखनो वा चलि
तोमार पथेर लक्ष्य धरे—

तुमि निष्ठुर सम्मुख हते
याओ ये सरे ।

ए ये तव दया जानि जानि हाय,
निते चाओ व'ले फिराओ आमाय,
पूर्ण करिया लरे ए जौवन
तब मिलनेरइ योग्य करे
आधा इच्छार संकट हते
बाँचाये मोरे ।

शरते आज कोन् अतिथि
 एल प्राणेर द्वारे ।
 आनन्दगान गा रे हृदय,
 आनन्दगान गा रे ।
 नील आनाशेर नीरव कथा
 शिशिर-भेजा व्याकुलता
 वेजे उठुक आजि तोमार
 बीणार तारे तारे ।

शस्यखेतेर सोनार गाने
 योग दे रे आज समान ताने,
 मासिये दे सुर मरा नदीर
 अमन जनधारे ।

चे पसेछे ताहार मुखे
 देख् रे चेये गमीर मुखे,
 दुयार खुले ताहार साथे
 बाहिर हये या रे ।

निन्दा दुःखे अपमाने

यत आघात खाइ

तबु जानि, किछुइ सेथा

हारावार तो नाइ ।

थाकि यखन धूलार 'परे

भावते ना ह्य आसन-तरे,

देन्यमाम्हे असंकोचे

प्रसाद तव चाइ ।

लोके यखन माशो बले,

यखन सुखे थाकि,

जानि मने, ताहार माम्हे

अनेक आछे फौंकि ।

सेइ फौं किये साजिये लये

घुरे बेड़ाइ माथाय बये,

तोमार काछे याव एमन

समय नाहि पाइ ।

सौमार माझे, असौम, तुमि
 बाजाओ आपन सुर ।
 आमार मध्ये तोमार प्रकाश
 ताइ एत मधुर ।
 कत वर्ये कत गन्धे
 कत गाने कत छन्दे,
 अरूप, तोमार रूपेर लौलाय
 जागे हृदयपुर ।
 आमार मध्ये तोमार शोमा
 एमन सुमधुर ।

तोमाय आमाय मिलन हले
 सकलइ बाय खुले—
 विश्वसागर ढेउ खेलाये
 उठे तखन दुले ।
 तोमार आलोय नाइतो छाया,
 आमार माझे पाय से काया,
 हय से आमार अश्रुजले
 सुन्दर बिधुर ।
 आमार मध्ये तोमार शोमा
 एमन सुमधुर ।

कत अजानारे जानाइले तुमि,
 कत घरे दिले ठाँइ—
 दूरके करिले निकट, बन्धु,
 परके करिले भाइ ।

पुरानो आवास छेड़े याइ यवे
 मने भेवे मरि की जानि की हवे,
 नूतनेर माम्हे तुमि पुरातन
 से कथा ये भुले याइ ।
 दूरके करिले निकट, बन्धु,
 परके करिले भाइ ।

जौबने मरणे निखिल भुबने
 यखनि येखाने लये,
 चिरजनमेर परिचित ओहे,
 तुमिइ चिनावे सये ।

तोमारे जानिले नाहि केह पर,
 नाहि कोनो माना, नाहि कोनो डर,
 सबारे मिलाये तुमि जागितेछ—
 देखा येन सदा पाइ ।
 दूरके करिले निकट, बन्धु,
 परके करिले भाइ ।

तुमि नव नव रूपे एसो प्राणे ।

एसो गन्धे बरने, एसो गाने ।

एसो अङ्ग पुलकमय परशे,

एसो चित्ते अमृतमय हरपे,

एसो मुग्ध मुदित दु नयने ।

तुमि नव नव रूपे एसो प्राणे ।

एसो निर्मल उज्ज्वल कान्त,

एसो सुन्दर स्निग्ध प्रशान्त,

एसो एसो हे विचित्र विधाने ।

एसो दुःखे सुखे एसो मर्म,

एसो नित्य नित्य सब कर्म,

एसो सकल कर्म-अबसाने ।

तुमि नव नव रूपे एसो प्राणे ।

हेथा ये गान गाइते आसा आमार
हय नि से गान गाओया—
आजओ केवलइ सुर साधा, आमार
केवल गाइते चाओया ।
आमार लागे नाइ से सुर, आमार
बोधे नाइ से कथा,
शुधु प्राणेरइ माफखाने आछे
गानेर व्याकुलता ।
आजओ फोटे नाइ से फुल, शुधु
बहेछे एक हाओया ।
आमि देखि नाइ तार मुख, आमि
शुनि नाइ तार बाणौ,
केवल शुनि क्षणे क्षणे ताहार
पायेर धनिएनि ।
आमार द्वारेर समुख दिये से जन
करे आसा-याओया ।
शुधु आसन पाता हल आमार
साराटा दिन धरे—
धरे हय नि प्रदीप ज्वाला, तारे
डाकध केमन करे ।
आछि पावार आशा निये, तारे
हय नि आमार पाओया ।

से ये पाशे एसे वसेछिल
 तबु जागि नि ।
 कौ घुम तोरे पेयेछिल,
 हतमागिनौ ।
 एसेछिल नीरय राते,
 बौणाखानि छिला हाते,
 स्वपनमाम्हे वाजिये गेल
 गमौर रागिणी ।

जेगे देखि, दखिन हाओयो,
 पागल करिया
 गन्ध ताहार भेसे बेड़ाय
 आँधार भरिया ।
 केन आमार रजनौ याय,
 काछे पेये काछे ना पाय,
 केन गो तार मालार परश
 बुके लागे नि ।

जीवने या चिरदिन

रये गेछे आमासे,

प्रभातेर आलोके या

फोटे नाइ प्रकाशे,

जीवनेर शेष दाने

जीवनेर शेष गाने,

हे देवता, ताइ आजि

दिव तब सकाशे—

प्रभातेर आलोके या

फोटे नाइ प्रकाशे ।

कथा तारे शेष करे

पारे नाइ बाँधिते,

गान तारे सुर दिये

पारे नाइ साधिते ।

कौ निभृते चुपे चुपे

मोहन नवीनरूपे

निखिलनयन हते

ढाका छिल, सखा, से—

प्रभातेर आलोके तो

फोटे नाइ प्रकाशे ।

भ्रमेछि ताहारे लये
 देशे देशे फिरिया,
 जीवने या भाडागड़ा
 सबइ तारे धिरिया ।
 सब मात्रे सब काजे
 आमार सबार माम्हे
 शयने स्वपने थेके
 तयु छिल पका से—
 प्रमातेर आलोके तो
 फोटे नाइ प्रकाशे ।

कत दिन कत लोके
 चेयेछिल उहारे,
 बृथा फिरे गेछे तारा
 बादिरेर दुयारे ।
 आर केह दुम्भिये ना,
 तोमा साथे हबे चेना
 सेइ आशा लये छिल
 आपनारइ आकाशे—
 प्रमातेर आलोके तो
 फोटे नाइ प्रकाशे ।

जगन् जुड़े उदार सुरे
 आनन्दगान बाजे,
 से गान कवे गमौर रवे
 धाजिबे हियामामे ।

घातास जल आकाश आली
 सवारे कवे बासिध भालो,
 हृदयसभा जुड़िया तारा
 बसिबे नाना साजे ।

नयन दुटि मेलिले कवे
 परान हवे खुशि,
 ये पथ दिधा चलिया याब
 सवारे याब तुपि ।

रयेछ तुमि, ए कथा कवे
 जीवनमामे सहज हवे—
 आपनि कवे तोमारि नाम
 धनिबे सध काजे ।

तव सिंहासनैर आसन हते

एले तुमि नेमे—

मोर बिजन घरेर द्वारेर काछे

दाँडाले, नाथ, धेमे ।

एकला बसे आपन मने

गाइतेछिलेम गान,

तोमार काने गेल से सुर,

एले तुमि नेमे—

मोर बिजन घरेर द्वारेर काछे

दाँडाले, नाथ, धेमे ।

तोमार सभाय कत-ना गान

कतइ आछेन गुणौ—

गुणहौनेर गानखानि आज

बाजल तोमार प्रेमे ।

लागल बिश्वतानेर मार्गे

एकटि करण सुर,

हाते लये चरणमाला

एले तुमि नेमे—

मोर बिजन घरेर द्वारेर काछे

दाँडाले, नाथ, धेमे ।

समा यत्न माह्वे तत्न
 शेषेर गान कि याच गेये ।
 ह्यतो तत्न कण्ठहारा
 मुखेर पाने रव चेये ।
 एतनो ये सुर लागे नि,
 वाजने कि आर सेइ रागिणी—
 प्रेमेर व्यथा सोनार ताने
 सन्ध्यागगन फेलवे छेये ?

एतदिन ये सेधेछि सुर
 दिने राते आपन-मने
 भाग्ये यदि सेइ साधना
 समाप्त ह्य एइ जीवने—
 ए जनमेर पूर्ण वाणी
 मानसबनेर पद्मखानि
 भासाय शेष सागरपाने
 विश्वगानेर धारा बेये ।

छिन्न करे लओ हे मोरे,
 आर बिलम्ब नय ।
 धूलाय पाछे करे पड़ि
 एइ जागे मोर भय ।
 ए फुल तोमार मालार मारु
 ठाँइ पात्रे कि जानि ना ये,
 तयु तोमार आचातटि तार
 भाग्ये येन रय ।
 छिन्न करो, छिन्न करो,
 आर बिलम्ब नय ।

कखन ये दिन फुरिये यावे
 आसत्रे आँधार करे,
 कखन तोमार पूजार बेला
 काटबे अगोचरे ।
 चेटुकु एर रह धरेछे,
 गन्धे सुधाय बुक मरेछे,
 तोमार सेबाय लओ सेटुकु
 थाकते सुसमय ।
 छिन्न करो, छिन्न करो,
 आर बिलम्ब नय ।

जीवन यखन शुक्राये याय
करुणाधाराय एसो ।

सकल माधुरौ लुक्राये याय,
गीतसुधारसे एसो ।

कर्म यखन प्रबल-आकार
गरजि उठिया ढाके चारि धार
हृदयप्रान्ते हे नौरब नाथ,
शान्तचरणे एसो ।

आपनारे यवे करिया कृपण
कोणे पड़े थाके दीनहीन मन
दुयार खुलिया हे उदार नाथ,

राजसमारोहे एसो ।
बासना यखन विपुल धूलाय
अन्ध करिया अबोधे भुलाय
ओहे पवित्र, ओहे अनिद्र,
रुद्र आलोके एसो ।

जननी तोमार करुण चरणखानि
 हेरिनु आजि ए अरुणकिरणरूपे ।
 जननी, तोमार मरणहरण वाणी
 नीरथ गगने भरि उठे चुपे चुपे ।

तोमारे नमि हे सकल भुवनमाम्हे,
 तोमारे नमि हे सकल जौधनकाजे ;
 तनु मन धन करि निवेदन आजि
 भक्तिपावन तोमार पूजार धूपे ।
 जननी, तोमार करुण चरणखानि
 हेरिनु आजि ए अरुणकिरणरूपे ।

प्रभु, तोमा लागि ओरि जागे ;
 देखा नाइ पाइ
 पथ चाइ,
 सेओ मने भालो लागे ।

धूलाते बसिया द्वारे
 मिखारि हृदय हा रे
 तोमारि करुणा मागे ।
 कृपा नाइ पाइ
 शुधु चाइ,
 सेओ मने भालो लागे ।

आजि ए जगतमाभे
 कत सुखे कत काजे
 चले गेल सवे आगे ।
 साथि नाइ पाइ
 तोमाय चाइ,
 सेओ मने भालो लागे ।

चारि दिके सुधामरा
व्याकुल श्यामल धरा
कौंदाय रे अनुरागे ।
देखा नाइ नाइ,
व्यथा पाइ,
सेओ मने भालो लागे ।

हेरि अहरह तोमारि विरह

भुवने भुवने राजे हे ।

कत रूप धरे कानने भूधरे

आकाशे सागरे साजे हे ।

सारा निशि धरि ताराय ताराय

अनिमेष चोरसे नीरवे दौंझाय,

पल्लवदले श्रावणधाराय

तोमारि विरह धाजे हे ।

घरे घरे आजि कत वेदनाय

तोमारि गमौर विरह घनाय,

कत प्रेमे हाय कत वासनाय

कत सुखे दुखे काजे हे ।

सकल जीवन उदास करिया

कत गाने सुरे गलिया करिया

तोमारि विरह उठिल्ले भरिया

आमार हियार माक्के हे ।

तोरा शुनिस नि कि शुनिस नि तार पायेर ध्वनि,
 ऐ ये आसे, आसे, आसे ।
 युगे युगे पने पले दिन-रजनौ
 से ये आसे, आसे, आसे ।
 गेयेछि गान यखन यत
 आपन मने ख्यापार मतो
 सकल सुरे बेजेछे तार
 आगमनौ—
 से ये आसे, आसे, आसे ।

कत कालेर फागुन-दिने वनेर पथे
 से ये आसे, आसे, आसे ।
 कत श्रावण-अन्धकारे मैघेर रथे
 से ये आसे, आसे, आसे ।
 दुखेर परे परम दुखे
 तारइ चरण बाजे बुके,
 सुखे कखन बुलिये से देय
 परशमणि ।
 से ये आसे, आसे, आसे ।

गर्व करे निइ ने ओ नाम, जान अन्तर्यामी—
 आमार मुखे तोमार नाम कि साजे ।
 यखन सथाइ उपहासे तखन माबि आमि,
 आमार कण्ठे तोमार नाम कि बाजे ।
 तोमा हते अनेक दूरे थाकि
 से येन मोर जानते ना रय वाकि—
 नामगानेर एइ छद्मवेशे दिइ परिचय पावै
 मने मने मरि ये सेइ लाजे ।

अहंकारेर मिथ्या हते चोँचाओ दया करे,
 राखो आमाय येथा आमार स्थान ।
 आर-सकलेर दृष्टि हते सरिये दिये मोरे
 करो तोमार नत नयन दान ।
 आमार पूजा दया पावार तरे,
 मान येन से ना पाय कारो धरे—
 नित्य तोमाय ढाकि आमि धूलार 'परे बसे
 नित्यनूतन अपराधेर माम्हे ।

